

Nr 33.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, m. m.; given Stockholms slott den 12 januari 1946.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation;

2) lag angående ändrad lydelse av 4 och 5 §§ lagen den 28 juni 1918 (nr 526) om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsförbrukning;

3) lag angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 384) om återköpsrätt till fast egendom;

4) lag om ändrad lydelse av 31 § stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142);

5) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 221) om bulvanförhållande i fråga om fast egendom;

6) lag angående ändrad lydelse av 4, 7 och 8 §§ lagen den 7 juni 1934 (nr 239) om bulvanförhållande i fråga om aktier i vissa bolag;

7) lag om upphävande av 13 § lagen den 27 juni 1927 (nr 287) angående uppsikt å vissa jordbruk;

8) lag om ändrad lydelse av 16 och 31 §§ skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);

9) lag angående ändrad lydelse av 21 och 29 §§ lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden;

10) lag angående ändring i lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred; samt

11) lag angående ändring i lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation.

Härigenom förordnas, *dels* att överskriften framför 13 § lagen den 12 maj 1917 om expropriation skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att framför 14 § samma lag skall införas en överskrift av nedan angiven lydelse, *dels ock* att 13, 14, 30, 47 a, 50, 58 och 92 §§ nämnda lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives.

Om laga domstol i expropriationsmål och förhandling i sådant mål.

13 §.

Expropriationsmål skall upptagas av underrätten i den ort, där fastigheten är belägen.

Skall expropriation ske från särskilda inom olika underrätters domvärjo belägna fastigheter, som ej lämpligen kunna för expropriationsersättnings bestämmande uppskattas annat än såsom en enhet, förordne Konungen, att för sådan uppskattning frågan om expropriationen skall i sin helhet upptagas av den av underrätterna Konungen bestämmer.

Om rättens förhandling gälle i tillämpliga delar vad i rättegångsbalken är stadgat om huvudförhandling. Uppskjutes förhandlingen, vare ej erforderligt att särskild kallelse angående målets fortsatta handläggning tillställs parterna; om underrättelse till parterna i fall, då målet förklarats vilande, stadgas i 43 §.

Om expropriationsmåls förberedande handläggning vid domstol.

14 §.

På ansökning av den exproprierande utfärde rätten stämning å fastighetens ägare så ock å andra ersättningsberättigade, om sådana sakägare av sökanden uppgivas, och kalle dem att inställa sig vid rätten för målets förberedande handläggning. Rätten föranstalte ock att, till underrättelse för möjligen befintliga okända sakägare, kungörelse om tiden för inställelsen minst fjorton dagar förut uppläses i kyrkan för den församling, där fastigheten är belägen, samt infördes i allmänna tidningarna och tidning inom orten. Målet varde tillika,

¹ Senaste lydelse se beträffande 30 § SFS 1918:324 samt beträffande 47 a och 58 §§ 1939:152.

om det ej angår allenast upphävande av särskild rätt, som ej är intecknad i fastigheten, å nästa inskrivningsdag antecknat i fastighets- eller inteckningsboken.

Avser på grund av förordnande, som i 13 § andra stycket sägs, stämning i expropriationsmål fastighet utanför rättens domvärjo, åligger rätten att därom ofördröjligen göra anmälan hos inskrivningsdomaren i den ort, där fastigheten är belägen, för anteckning enligt vad nyss är sagt.

Vistas känd — — — den frånvarande.

30 §.

Emot ordföranden eller ledamot i expropriationsnämnd gälle de jäv, som i rättegångsbalken äro stadgade i fråga om domare; som jäv skall ock räknas, att han står under någondera partens förmenskap eller är i hans tjänst eller av honom åtnjuter lön eller underhåll.

Har expropriationsmålet — — — är part.

47 a §.

Mot rättens slutliga utslag i fråga, som avses i 46 eller 47 §, skall talan föras i samma ordning, som är föreskriven för talan mot dom i tvistemål.

Så snart utslag i målet vunnit laga kraft, skall genom rättens försorg till den som för fastighetsregistret översändas det ena exemplaret av karta och beskrivning, som enligt 16 § andra stycket må hava ingivits i målet, jämte sådant utdrag av handlingarna i målet och rättens utslag, att därav framgår vilket område som avses med expropriationen. Å kartan skall tecknas bevis, att den legat till grund för expropriationen.

50 §.

Försummas vad — — — expropriationsrätten förverkad.

Visar fastighetens ägare vid rätten att förverkande ägt rum, äge vad i 14 § stadgas om anteckning i fastighets- eller inteckningsboken motsvarande tillämpning. Sker sådan anteckning inom nittio dagar från förverkandet, skall inskrivningsdomaren genast hos Konungens befallningshavande göra anmälan om anteckningen.

Varda de — — — nämnda handlingar.

58 §.

Då expropriation, vilken ej avsett allenast upphävande av särskild rätt som ej är intecknad i fastigheten, blivit fullbordad, åligger det Konungens befallningshavande att därom ofördröjligen göra anmälan hos inskrivningsdomaren; och skall anteckning om att fastighet exproprierats eller om särskild rätt, som genom expropriationen förvärvats, å nästa inskrivningsdag göras i fastighets- eller inteckningsboken.

Utfaller då — — — insända fördelningslängden.

Exproprieras del — — — för fastighetsregisret.

92 §.

Påstår vid rätten ägaren av annan fastighet än i 90 § avses, att fastigheten lider synnerligt men och fördenskull, jämlikt 12 § första stycket, bör lösas, men bestrides sådant av motparten, varde, om annat ej avtalas, expropriationsnämnd ej tillsatt, innan denna tvist blivit av rätten avgjord genom lagakraftätagande utslag. Mot rättens utslag i fråga som nu är sagd må särskild talan föras i samma ordning, som är föreskriven för talan mot dom i tvistemål.

Vad i — — — ej tillämpning.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 4 och 5 §§ lagen den 28 juni 1918 (nr 526) om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsförbrukning.

Härigenom förordnas, att 4 och 5 §§ lagen den 28 juni 1918 om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsförbrukning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

4 §.

Finnes syn å stället nödig, äge rätten under förberedelsen uppdraga åt två för uppdraget lämpliga män, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare, att förrätta sådan syn å tid, som av rätten bestämmes, och att på grund av vad vid synen iakttagits avgiva utlåtande, huruvida ledningens framdragande över svarandens mark må anses behöfligt samt i sådant fall varest och huru ledningen bör göras så ock med vilket belopp ersättning för intrång genom ledningen bör utgå; och varde emellertid målet hos rätten vilande. Är fråga om fastighet på landet, varde uppdrag, som nu nämnts, företrädesvis lämnat åt dem, som äro ledamöter i nämnden.

Synemännens utlåtande skall skriftligen avfattas och före synens avslutande för närvarande parter uppläsas; och varde därvid tillkännagivet vad den med utlåtandet missnöjde enligt 5 § har att iakttaga. Utlåtandet skall av synemännen ofördröjligen insändas till rätten.

För syneförrättning — — — av kändan.

5 §.

Är part missnöjd med synemännens utlåtande, äge han inom trettio dagar, sedan utlåtandet meddelades, till rätten inkomma med påminnelser. Hava påminnelser ej inom nämnda tid inkommit, skall utlåtandet genom rättens dom fastställas; sådan dom må meddelas under förberedelsen. Parts utevaro utgöra ej hinder för målets handläggning och avgörande.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 384) om återköpsrätt till fast egendom.

Härigenom förordnas, att 6—8 och 14 §§ lagen den 20 juni 1924 om återköpsrätt till fast egendom skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande anges.

6 §.

Den, som vill göra gällande återköpsrätt, har att instämma fastighetens ägare till underrätten i den ort, där fastigheten är belägen. Stämmes den ägare, som sist sökt lagfart, eller någon hans efterträdare i äganderätten, vare dock ej erforderligt att stämma ny ägare, å vilken fastigheten före stämningens delgivning överlåtits, så framt ej den, som blivit stämd, vid rätten tillkännagiver, att fastigheten frångått honom, eller detta eljest varder för rätten kunnigt. Kommer nye ägaren, utan att vara stämd, tillstådes såsom part i målet, gälle ock den ågångna stämningen.

Är ägaren — — — lag stadgat.

Vid rätten — — — rörande fastigheten.

7 §.

Är ny ägare, som i 6 § omförmäles, ej stämd, och kommer han ej ändock i målet in; vare, där återköp sker, så ansett som överginge genom återköpet fastigheten från den, som blivit stämd, och vike den förstnämndes fång för återköparens. I fall, varom nu sagts, njute den, som får vika, skadestånd av den, som var stämd, där denne svarat i målet utan att giva tillkänna, att fastigheten frångått honom. Överlåtelse av fastigheten, som äger rum efter stämningens delgivning, vare, där återköp kommer till stånd,

ogiltig; och äge den, till vilken överlåtelsen skedde, så framt han var i god tro, genast häva avtalet och njuta skadestånd, dock att avtalet ej må hävas, sedan det visat sig, att målet ej leder till återköp.

Varder efter — — — i utskökningslagen.

Återköparen må — — — utredning erforderligt.

8 §.

Rätten give så snart ske kan och i varje fall före tillsättande av återköpsnämnd, varom nedan sägs, särskilt utslag i frågan, huruvida återköp må äga rum. Tillstödjes genom utslaget återköp, må, där ej rätten samma dag skiljer sig från målet, över utslaget föras särskild talan; sker det ej, stånde utslaget fast. Fullföljes talan, vile under tiden målet.

Parts utevaro utgöre i mål om återköpsrätt ej hinder för målets handläggning och avgörande.

Särskild talan mot utslag, varigenom rätten utlåtitt sig i frågan, huruvida återköp må äga rum, skall föras i samma ordning, som är föreskriven för talan mot dom i tvistemål.

14 §.

Rätten fastställe i sitt utslag löseskillingen och den ränta, som därå skall utgå; meddele ock erforderliga bestämmelser angående fastighetens tillträde och löseskillingens erläggande. Såvitt ej annat med laga verkan avtalats, utsette rätten därvid viss fardag efter det utslaget vunnit laga kraft, å vilken återköparen skall tillträda fastigheten och löseskillingen senast skall ned sättas hos Konungens befallningshavande. Talan mot utslaget skall föras i samma ordning, som är föreskriven för talan mot dom i tvistemål.

Fullföljes ej — — — i 7 § andra stycket sägs.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 31 § stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142).

Häri genom förordnas, att 31 § stadsplanelagen den 29 maj 1931 skall erhålla följande ändrade lydelse.

31 §.

Uppkommer i mål angående inlösen av mark tvist om rätt eller plikt att lösa och erfordras ej för prövning av tvisten, att uppskattning sker av mar-

ken, meddele rätten särskilt utslag i tvisten, innan nämnd sättes. Emot utslaget må talan föras särskilt i samma ordning, som är föreskriven för talan mot dom i tvistemål, och vile emellertid målet i övrigt. Avslås yrkandet om inlösen, gälle i fråga om rättegångskostnad vad därom i allmänhet är stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 221) om bulvanförhållande i fråga om fast egendom.

Härigenom förordnas, att 10 § lagen den 18 juni 1925 om bulvanförhållande i fråga om fast egendom skall upphöra att gälla samt att 11 och 13 §§ samma lag skola erhålla följande ändrade lydelse.

11 §.

Har domstolen utlåtut sig angående sådant förbud, varom i 3 § sägs, gälle om klagan över domstolens beslut vad i rättegångsbalken är stadgat om handräckning.

13 §.

Då talan väckts om upplösning av bulvanförhållande, skall å nästa in-skrivningsdag anteckning därom ske i fastighets- eller inteckningsboken.

Har domstol meddelat förordnande enligt 1 §, åligger det domstolen att inom fjorton dagar tillställa överexekutor utskrift av domstolens dom.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 4, 7 och 8 §§ lagen den 7 juni 1934 (nr 239)
om bulvanförhållande i fråga om aktier i vissa bolag.

Härigenom förordnas, att 4, 7 och 8 §§ lagen den 7 juni 1934 om bulvanförhållande i fråga om aktier i vissa bolag skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives.

4 §.

Under rättegången mot bulvanen må domstolen, när skäl därtill äro, förordna, att de aktier bulvanförhållandet avser skola beläggas med kvarstad, därest de anträffas hos bulvanen eller någon som av bulvanen erhållit dem såsom pant eller som innehar dem för bulvanens eller panthavarens räkning. Åklagaren må ock hos överexekutor begära förordnande om kvarstad, som nyss sagts.

Förordnas om — — — vunnit laga kraft.

Kvarstad varom — — — därom förordnat.

7 §.

Mål som avses i denna lag instämnes till den rätt, där bulvanen skall svara i tvistemål i allmänhet.

Ändå att talan om ansvar föres, gälle om skyldighet för part eller annan att förete skriftlig handling eller föremål vad beträffande tvistemål är stadgat.

8 §.

Innan förordnande meddelas enligt 2 §, skall tillfälle beredas den för vilken bulvanförhållandet ingåtts att yttra sig i målet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

Förslag

till

Lag

om upphävande av 13 § lagen den 27 juni 1927 (nr 287) angående uppsikt å vissa jordbruk.

Härigenom förordnas, att 13 § lagen den 27 juni 1927 angående uppsikt å vissa jordbruk skall upphöra att gälla.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 16 och 31 §§ skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212).

Härigenom förordnas, att 16 och 31 §§ skogsvårdslagen den 15 juni 1923 skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives.

16 §.

Har åtgärd — — — räkningar styrkes.

Vill den, av vilken kostnad sålunda utsökts, emot det till betalning fastställda beloppet anställa klander eller eljest söka återvinning, stämme in talan därom till domstol sist inom en månad från det uttagning av beloppet ägt rum eller, därförutan, betalning skett med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning.

31 §.

Över överexekutors åtgärd i anledning av framställning, varom i 16 § sägs, må ej klagan föras.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 21 och 29 §§ lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

Härigenom förordnas, att 21 och 29 §§ lagen den 10 juni 1932 om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives.

21 §.

Har åtgärd — — — räkningar styrkes.

Vill den, av vilken kostnad sålunda utsökts, emot det till betalning fastställda beloppet anställa klander eller eljest söka återvinning, stämme in talan därom till domstol sist inom en månad från det uttagning av beloppet ägt rum eller, därförutan, betalning skett med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning.

29 §.

Över överexekutors åtgärd i anledning av framställning, varom i 21 § sägs, må ej klagan föras.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred.

Härigenom förordnas, att 31, 33, 36, 37, 49, 51, 53 och 58 §§ lagen den 2 juni 1933 om ägofred skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives.

31 §.

Är sakägare missnöjd med förrättning, skall han vid talans förlust inom två månader efter förrättningens avslutande vid domstol väcka talan mot samtliga övriga sakägare.

Äro sakägarna å någon sida flera än tio, skall i avseende å delgivning med dem vad i rättegångsbalken stadgas om delgivning med byalag äga motsvarande tillämpning.

33 §.

När i mål, som i 31 § avses, stämning är utfärdad, infordre rätten genast från förrättningsmannen förrättningsprotokollet och övriga förrättningen rörande handlingar. Förrättningsmannen vare pliktig, där rätten så prövar nödigt, att inställa sig vid rätten för att höras i målet. Gottgörelse åt förrättningsmannen för sådan inställelse skall förskjutas av den part, som klandrat förrättningen; och pröve rätten i slutliga utslaget, huruvida kostnad, som någon sålunda förpliktats att förskjuta, skall helt eller delvis gottgöras honom av annan part.

Sedan målet blivit genom laga kraft ägande utslag avgjort, skall förrättningsakten översändas, om målet återförvisats till förrättningsmannen, till denne men eljest till lantmäterikontoret i det län, varest förrättningsmannen förordnats, för att där förvaras. Utskrift av utslag i målet skall, ändå att utslaget icke vunnit laga kraft, översändas till nämnda lantmäterikontor samt, om målet angår betesreglering, vederbörande skogsvårdsmyndighet ävensom till förrättningsmannen och den, som enligt 30 § första stycket har att förvara avskrift av förrättningshandlingarna. Återförvisas målet till förrättningsmannen, vare han skyldig att därom omedelbart underrätta sådan i 23 § tredje stycket omförmäld myndighet, till vilken utskrift av utslaget icke enligt vad nu är sagt skall översändas.

Föres ej — — — skall förvaras.

Huru förrättningsman — — — förordnar Konungen.

36 §.

Har i annan ordning än vid syneförrättning upprättats skriftlig och av vittnen styrkt förening rörande stängselskyldighet eller betesreglering, äge envar, som deltagit i föreningen, hos den eller de allmänna underrätter, inom vilkas domvärjo de fastigheter, föreningen angår, äro belägna, uppvisa föreningen, i stad med rådstuvurätt å allmän rättegångsdag och eljest å allmänt ting. Överensstämmer föreningen med de i denna lag stadgade grunder, och hava, där föreningen avser upplåtelse av betesmark, i föreningen tydligt angivits den upplåtna markens läge och gränser, den eller de fastigheter, för vilka den upplåtits, sätt och tid för markens inhägnande och anordnande för betesbruk samt huruvida ersättning skall utgå och i så fall med vilket belopp ersättningen skall i den ordning 16 § föreskriver gäldas, låte rätten intaga föreningen i rättens protokoll. Sedan vare föreningen gällande mot framtida ägare eller innehavare av fastigheterna så ock, där intagande i rättens protokoll ägt rum vid rådstuvurätt inom en månad och vid häradsrätt sist vid det allmänna ting, som infallit näst efter två månader sedan föreningen ingicks, mot den, som efter upprättandet men före föreningens intagande i rättens protokoll blivit ägare eller innehavare. Förening, som slutits

för boställe eller kronan eller allmän inrättning tillhörig, på viss tid upplåten fastighet, have dock ej verkan mot senare innehavare, med mindre föreningen blivit av vederbörande myndighet godkänd.

Sedan förening enligt första stycket intagits i rättens protokoll, skall utdrag av protokollet i ärendet genom rättens försorg översändas till länets lantmäterikontor så ock, där föreningen angår betesreglering, till vederbörande skogsvårdsmyndighet.

37 §.

Träffas förening, att stängsel ej skall hållas mellan angränsande ägor, oak-tat stängsel enligt denna lag kunnat äskas, eller att stängsel skall vara av viss annan beskaffenhet än den, som enligt 5 § eller med stöd därav meddelad föreskrift är för orten gällande, eller att stängsel skall helt eller delvis sättas annorstädes än i 4 § är föreskrivet; är föreningen upprättad på sätt i 36 § sägs och har i förekommande fall däri tydligt angivits den sträckning, vari stängslet skall framgå, skall om sådan förenings uppvisande och intagande i rättens protokoll och om verkan av föreningen så ock om översändande av utdrag av protokollet, sedan föreningen däri intagits, vad i 36 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

I förening — — — föreningens upprättande.

Förening, som i denna paragraf avses, äger ej giltighet utöver tio år sedan den blivit intagen i rättens protokoll.

49 §.

Avser försummelsen underhåll av stängsel och bättrar den försumlige ej ofördröjligen efter tillsägelse, må den, mot vilken stängselskyldigheten gäller och som kan av försummelsen lida men, hålla syn genom två för uppdraget lämpliga män, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare; av syne-männen skall den ene vara nämndeman, ägodelningsnämndeman eller god man vid lantmäteri- eller mättningsförrättningar. Har den försumlige i god tid kallats till synen och varder bristen vid synen vitsordad, förelägge honom synemännen viss tid, ej kortare än fem dagar, inom vilken han skall hava botat bristen, vid äventyr att denna eljest må avhjälpas av den, som påkallat synen. Denne låte efter utgången av sagda tid, till utrönande av huruvida vid synen befunna brister blivit avhjälpna, anställa efterbesiktning i samma ordning som om syn stadgats; dock vare efterbesiktning icke av nöden, därest den försumlige avlämnat skriftligt erkännande, att åtgärd för bristens avhjälpande ej vidtagits. Därefter njute den, som fordrar rättelse, utmätning hos den försumlige ej mindre för kostnaden för synen och för efterbesiktning, där sådan erfordrats, än även för det belopp, vartill det eftersatta arbetet av syne-männen uppskattats, samt vare pliktig att därefter ofördröjligen ombesörja arbetets utförande. Nöjes ej den andre däråt, instämme sitt klander till domstol inom en månad efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

Den som — — — hava kostat.

Vad här — — — denna lag.

51 §.

Den, vars ägor lidit skada av annans hemdjur, låte skadan genast synas och värderas av två för uppdraget lämpliga män, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare.

53 §.

Ägare till intaget hemdjur have ej, utom i de i 54 § angivna fall, rätt att återfå djuret, förrän han antingen i lösen därför utgiver det värde, vartill skadan beräknats enligt 51 §, så ock kungörelsekostnad samt det belopp, vartill kostnaden för djurets underhåll och vård blivit av två för uppdraget lämpliga män, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare, uppskattat, med avdrag för den nytta intagaren under tiden haft av djuret, eller ock för sådan lösen ställer full pant eller borgen. Nöjes ej djurets ägare åt värdering eller uppskattning, som nu sagts, eller vill han av annat skäl återvinna vad han utgivit i lösen, instämme saken till domstol inom en månad efter det djuret utlöstes.

58 §.

Uppkommer tvist, huruvida den, som intagit hemdjur, funnit det å sin mark, och kan ej detta anses styrkt, gälde ersättning till djurets ägare för den skada, som denne genom intagningen tillskyndats.

Enahanda ersättningskyldighet — — — hans ägor.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

Härigenom förordnas, att 8—10 samt 13 och 14 §§ lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande anges.

8 §.

Menar delägare, att beslut, som i ärende, varom i denna lag sägs, vid sammanträde av delägarna fattats, länder honom till märkligt förfång eller

¹ Senaste lydelse se beträffande 9 § SFS 1924: 338 samt beträffande 10 och 14 §§ 1924: 26.

att det icke i laga ordning tillkommit eller att det står i strid med allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som beslutet fattat, äge han inom trettio dagar från den dag beslutsprotokollet blivit tillgängligt efter ty i 4 § 5 mom. sägs vid rätten väcka talan mot samtliga övriga delägare. Försummas det, vare rätt till klandertalan mot beslutet förlorad.

9 §.

Delägaras beslut — — — rätten fastställt.

Har ansökan gjorts om förordnande för särskild person att föranstalta om sammanträde med delägarna, skall på begäran av någon av dessa rätten, där omständigheterna ej till annat föranleda, omedelbart meddela förbud för delägarna att å ägan verkställa avverkning så ock, där skäl därtill äro, meddela dem förbud att å ägan taga ler, torv, grus eller dylikt. Meddelat förbud skall äga giltighet intill dess beslut enligt 5, 6 eller 7 § om ägans användning eller avhändande kommit till stånd och trätt i tillämpning eller ock frågan om ägans tillgodogörande på sätt nu är sagt förfallit. Har förbud meddelats innan ansökan företagits till avgörande, pröve rätten vid avgörandet, huruvida förbudet skall bestå. Om verkställande av förbud gälle i tillämpliga delar vad i utsökningslagen om skingringsförbud sägs; vad där är föreskrivet om pant eller borgen skall dock ej äga tillämpning.

10 §.

Ansökan om ägas ställande under förvaltning av god man göres hos rätten. I anledning av sådan ansökan skall, där ej med hänsyn till ägans beskaffenhet eller omständigheterna i övrigt åtgärden finnes vara överflödig eller olämplig, förordnande av rätten meddelas för delägare eller annan att såsom god man omhändertaga ägans förvaltning.

Förordnande, som — — — förordnandet upphört.

Där någon — — — skogsvård därå.

Sådana föreskrifter — — — vederbörande skogstjänsteman.

Har ansökan — — — ansökningen meddelas.

13 §.

Ej må — — — därtill samtyckt.

Vill den, som är till god man förordnad, befattningen frånträda och gitter han visa skälig orsak,

eller söker delägare, att god man entledigas, och prövas skäl därtill vara,

eller varda delägarna ense att själva omhändertaga förvaltningen av samfälligheten och göra de därom anmälan,

eller beslutes i den ordning, som i denna lag sägs, om förfogande över samfälligheten på sådant sätt, att förvaltning av god man ej vidare erfordras,

eller varder upplyst, att samfälligheten blivit för gemensam räkning försåld eller att gemenskapen annorledes upphört, varde gode mannen av rätten entledigad.

14 §.

Äro i mål eller ärende, som anhängiggjorts vid rätten, å någon sida flera delägare än tio, skall i avseende å delgivning med dem vad i rättegångsbalken stadgas om delgivning med byalag äga motsvarande tillämpning.

Mot beslut, varigenom rätten under ärendes behandling utlåtut sig angående förbud, som avses i 9 eller 10 §, skall talan föras särskilt. Mot hovrätstens beslut i fråga, som nu nämnts, må talan ej föras.

Beslut, som av rätten meddelas enligt 5, 6, 7, 9, 10 eller 13 §, träder utan hinder av förd klagan genast i verkställighet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948; därvid gälle i tillämpliga delar vad i lagen om införande av nya rättegångsbalken finnes föreskrivet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 november 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFÖRSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, hemställer, att lagrådets utlåtande måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet genom utdrag av protokollet inhämtas över de av processlagberedningen i betänkande den 17 mars 1944 (SOU 1944: 9 och 10) framlagda förslagen till

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation;

2) lag angående ändrad lydelse av 4 och 5 §§ lagen den 28 juni 1918 (nr 526) om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsbrukning;

3) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 20 juni 1924 (nr 384) om återköpsrätt till fast egendom;

4) lag om ändrad lydelse av 31 § stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142);

5) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 (nr 221) om bulvanförhållande i fråga om fast egendom;

6) lag angående ändrad lydelse av 4, 7 och 8 §§ lagen den 7 juni 1934 (nr 239) om bulvanförhållande i fråga om aktier i vissa bolag;

7) lag om upphävande av 13 § lagen den 27 juni 1927 (nr 287) angående uppsikt å vissa jordbruk;

8) lag om ändrad lydelse av 16 och 31 §§ skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);

9) lag angående ändrad lydelse av 21 och 29 §§ lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden;

10) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 2 juni 1933 (nr 267) om ägofred; samt

11) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Sigrid Linders.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 19 juni 1945.

N ä r v a r a n d e:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 1 december 1944 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementetsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 10 november 1944, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtan- de skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation;*
- 2) *lag angående ändrad lydelse av 4 och 5 §§ lagen den 28 juni 1918 (nr 526) om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbe- hovsförbrukning;*
- 3) *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 20 juni 1924 (nr 384) om återköpsrätt till fast egendom;*
- 4) *lag om ändrad lydelse av 31 § stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142);*
- 5) *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 (nr 221) om bulvanförhållande i fråga om fast egendom;*
- 6) *lag angående ändrad lydelse av 4, 7 och 8 §§ lagen den 7 juni 1934 (nr 239) om bulvanförhållande i fråga om aktier i vissa bolag;*
- 7) *lag om upphävande av 13 § lagen den 27 juni 1927 (nr 287) angående uppsikt å vissa jordbruk;*
- 8) *lag om ändrad lydelse av 16 och 31 §§ skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);*
- 9) *lag angående ändrad lydelse av 21 och 29 §§ lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lapp- marker med flera områden;*
- 10) *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred; samt*
- 11) *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredra- gits av hovrättsrådet Erik Söderlund.

Förslagen föranledde följande yttrande av lagrådet.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation.

13 §.

Enligt sista stycket i denna paragraf skall om rättens förhandling i expropriationsmål i tillämpliga delar gälla vad i rättegångsbalken är stadgat om huvudförhandling. Härav följer, att därest handläggningen uppskjutes längre tid än två veckor, reglerna om ny huvudförhandling bli tillämpliga. I expropriationsmål är till följd av expropriationsnämndens deltagande uppskov i allmänhet nödvändigt, och det torde ofta inträffa, att handläggningen icke kan återupptagas inom två veckor. Enligt berörda regler skall i dylikt fall målet vid den senare förhandlingen företagas till fullständig handläggning. Processlagberedningen har ansett, att delta icke torde vålla någon olägenhet, när utredningen i saken väsentligen förebringas inför expropriationsnämnden. Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida icke i många fall ett fullständigt återföretagande av målet kan medföra onödiga besvär och kostnader. I sakens natur ligger, att en del av det som förekommit vid målets förberedande handläggning, t. ex. med avseende å expropriationsnämndens tillsättande, icke bör upprepas vid den slutliga handläggningen, och ett nytt framläggande av allt övrigt processmaterial torde ofta vara utan betydelse för målets avgörande. Med hänsyn härtill synes i denna paragraf böra intagas bestämmelse, att uppskjuten handläggning må anses såsom fortsatt huvudförhandling, ändå att längre tid än två veckor förflutit från den tidigare handläggningens slut. Skulle rätten finna, att material, som förekommit vid den tidigare handläggningen, är av vikt för den slutliga prövningen, kan rätten utan hinder av en dylik föreskrift besluta, att samma material skall ånyo förebringas vid den uppskjutna förhandlingen.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

9 §.

Andra stycket av förevarande paragraf i dess nuvarande lydelse — enligt vilket det ankommer på överexekutor att meddela förbud, som där avses — anger icke vid vilken tidpunkt förbud kan meddelas i vidare mån än att det förutsättes, att ansökan gjorts om förordnande för särskild person att föranstalta om sammanträde med delägarna. Förbud kan således erhållas vid vilket skede som helst av ansökningens behandling. Hinder möter ej heller att utverka förbud efter det rätten meddelat slutligt beslut i ärendet, blott det sker innan beslut enligt 5, 6 eller 7 § om ägans användning eller avhändande kommit till stånd och trätt i tillämpning. Det bör märkas, att enligt ifrågavarande

stycke i dess ursprungliga lydelse förbud kunde meddelas först efter det beslut fattats om ägans användning eller avhändande. Den ändring, som år 1924 gjordes i hithörande bestämmelser, avsåg endast att möjliggöra, att förbud meddelas även i ett tidigare skede av ärendets behandling.

Enligt det remitterade förslaget i förevarande del skulle rätten erhålla befogenhet att, när ansökan gjorts om förordnande, varom här är fråga, meddela förbud i avbidan på ansökningens avgörande. Bestämmelsen avser närmast det fall, att förbud påkallas i samband med ärendets anhängiggörande eller eljest före dess slutliga prövning. Visserligen torde av stadgandet följa, att förbud kan meddelas även vid ansökningens avgörande, men föreskriften synes icke medföra befogenhet för rätten att förordna om förbud sedan ansökningen blivit slutligt prövad.

Då det ej lärer vara avsett att minska de enligt gällande lag förefintliga möjligheterna att meddela förbud, som i stadgandet åsyftas, torde detta böra avfattas så att det framgår, att förbud kan meddelas intill dess beslut enligt 5, 6 eller 7 § kommit till stånd och trätt i tillämpning. I samband därmed erfordras vissa jämkningar av ifrågavarande föreskrifter i övrigt.

10 §.

Därest lagrådets erinran under 9 § beaktas, bör sista stycket i förevarande paragraf bibehållas oförändrat. Den nuvarande lydelsen torde vara att föredraga, även om ändring icke vidtages i 9 §.

14 §.

Innebörden av paragrafens första stycke torde vara, att nya rättegångsbalkens regler om delgivning med byalag skola tillämpas endast såvitt angår den sida, å vilken delägarna äro flera än tio. Ett förtydligande av stadgandet i detta avseende synes önskvärt (jämför 31 § andra stycket i förslaget till lag angående ändring i vissa delar av ägofredslagen).

Övriga lagförslag.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 19 juni 1945 avgivna utlåtande över de den 10 november 1944 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 4 och 5 §§ lagen den 28 juni 1918 (nr 526) om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsförbrukning;
- 3) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 20 juni 1924 (nr 384) om återköpsrätt till fast egendom;
- 4) lag om ändrad lydelse av 31 § stadsplanlagen den 29 maj 1931 (nr 142);
- 5) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 (nr 221) om bulvanförhållande i fråga om fast egendom;
- 6) lag angående ändrad lydelse av 4, 7 och 8 §§ lagen den 7 juni 1934 (nr 239) om bulvanförhållande i fråga om aktier i vissa bolag;
- 7) lag om upphävande av 13 § lagen den 27 juni 1927 (nr 287) angående uppsikt å vissa jordbruk;
- 8) lag om ändrad lydelse av 16 och 31 §§ skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);
- 9) lag angående ändrad lydelse av 21 och 29 §§ lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden;
- 10) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred; samt
- 11) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

Föredraganden anför följande.

De föreliggande lagförslagen ha väsentligen till syfte att åvägabringa en anpassning till den nya rättegångsordningens grundsatser av de särskilda pro-

cessuella bestämmelser som gälla på här ifrågavarande områden. Jag vill nu redogöra för det huvudsakliga innehållet i förslagen. I övrigt ber jag få hänvisa till processlagberedningens betänkande.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 om expropriation.

Enligt lagen om expropriation är rättens befattning med frågor om expropriation i olika avseenden begränsad. I regel meddelas sålunda tillstånd till expropriation av Kungl. Maj:t, varvid bestämmes den omfattning i vilken fastighet skall avstås eller servitut eller nyttjanderätt skall avstås eller upplåtas. Vid s. k. utvidgning av expropriation har visst avgörande i fråga om expropriationsrättens omfattning dock förbehållits domstolen. Icke heller uppskattningen av den ersättning som skall utgå i anledning av expropriationen ankommer på rätten. Den verkställs av en särskild tillsatt nämnd. De uppgifter som hänföra sig till handläggningen vid rätten äro sålunda i stort sett begränsade till sakägarnas inkallande, tillsättandet av expropriationsnämnd samt prövning och fastställelse av expropriationsnämndens uppskattning. Vid sagda prövning har rätten allenast att iakttaga, att uppskattningen ej står i strid med vissa i lagen angivna grunder. Felaktighet i uppskattningen kan föranleda att denna jämkas av rätten enligt vad därom är i lagen föreskrivet eller ock att målet för rättelse återförvisas till expropriationsnämnden. Under vissa omständigheter kan även eljest målet återförvisas till nämnden. I den mån rätten fastställt uppskattningen må fråga om belopp som sålunda bestämts ej dragas under högre rätts prövning.

I lagen skiljes mellan den förberedande och den slutliga handläggningen av expropriationsmål. Denna indelning är emellertid, såsom beredningen erinrar, ej att jämföras med den i nya RB förutsatta uppdelningen av tvistemålsförfarandet i förberedelse och huvudförhandling. Den förberedande handläggningen i expropriationsmål innefattar även inledande åtgärder, såsom utfärdande av stämning och kallelse å okända sakägare, samt avser i övrigt att utröna vilka sakägare som böra komma i betraktande vid ersättningens bestämmande. Sedan denna handläggning avslutats skall inför rätten tillsättas expropriationsnämnd, såframt ej parterna träffat överenskommelse angående expropriationsersättningen och i lagen angivna förutsättningar föreligga för överenskommelsens fastställande av rätten. Slutlig handläggning av expropriationsmål äger rum sedan expropriationsnämndens beslut angående ersättningen kommit rätten till handa. Om så erfordras, skall härvid bl. a. meddelas besked, huruvida framställt yrkande om utvidgning av expropriationen är lagligen grundat.

Beredningen anför i sitt betänkande, att det för nya RB:s genomförande icke kunde anses påkallat att företaga någon väsentlig omläggning av den sålunda gällande ordningen för handläggning av expropriationsmål. Med hänsyn till ersättningsfrågans behandling inför expropriationsnämnden och de begränsningar som stadgats med avseende å rättens prövning syntes lämpligt att rättegången i stort sett förlöpte i hittills vedertagna former. Särskild förberedelse i den mening som avsåges i nya RB vore sålunda enligt beredning-

ens uppfattning icke erforderlig. Liksom nu borde därför parterna omedelbart kallas till inställelse inför rätten för att efter den förberedande handläggningens avslutande fullgöra vad på dem ankomme för tillsättande av expropriationsnämnd.

Till förebyggande av tvekan vilka regler om domförhet m. m. som skola tillämpas med avseende å rättens förhandling har emellertid beredningen ansett uttryckliga föreskrifter därom böra upptagas i expropriationslagen. Vad angår rättens domförhet framhåller beredningen, att den första förhandlingen inför rätten visserligen i allmänhet vore av förberedande natur men att det oaktat medverkan av nämnd i häradsrätt och tre lagfarna domare i rådhusrätt syntes påkallad, särskilt som expropriationsnämnd regelmässigt skulle tillsättas vid detta sammanträde. Vid förhandling som ägde rum efter det expropriationsnämnden meddelat sitt beslut borde med hänsyn till prövningens beskaffenhet rätten likaledes vara sammansatt såsom vid huvudförhandling. Även i övrigt borde enligt beredningens mening nya RB:s regler om huvudförhandling i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande rättens förhandling i expropriationsmål. Grundsatserna om förhandlingens muntlighet och omedelbarhet borde sålunda äga tillämpning, liksom reglerna för fortsatt och ny huvudförhandling i den mån förutsättningar därför förelåge. Enligt sakens natur måste uppskov i expropriationsmål regelmässigt bliva längre än fjorton dagar och i allmänhet bleve det följaktligen nödvändigt att reglerna för ny huvudförhandling iakttoges. Detta komme dock enligt beredningens uppfattning knappast att vålla någon olägenhet, enär utredningen i saken väsentligen förebragtes inför expropriationsnämnden. På grund av vad sålunda anförts föreslår beredningen, att i 13 § upptages föreskrift att om rättens förhandling i tillämpliga delar skall gälla vad i nya RB är stadgat om huvudförhandling.

För närvarande finnes icke någon skyldighet att särskilt kalla parter och andra sakägare i anledning av att expropriationsmål uppskjutits. Endast för det fall att målet förklarats vilande gäller, att tiden för målets förnyade företagande skall meddelas den exproprierande genom brev samt dessutom bekantgöras genom kyrkokungörelse och kungörelse i tidningarna. Beredningen förordar att denna ordning bibehålles även efter rättegångsreformens genomförande; parts utevaro utgjorde i mål om expropriation i allmänhet ej hinder för målets handläggning och avgörande, och en skyldighet för domstolen eller sökanden att underrätta uteblivna sakägare om tiden för målets återföretagande kunde bliva oskäligt betungande. I beredningens förslag har därför upptagits en föreskrift av innebörd att vad i nya RB är föreskrivet om särskild kallelse till part, då mål uppskjutits, icke skall äga tillämpning i expropriationsmål. Utan hinder därav kommer, såsom beredningen framhåller, naturligtvis att gälla, att om rätten vid vite förelägger part att inställa sig för att höras, detta föreläggande skall delgivas parten. Enligt vad beredningen erinrar följer av 33 kap. 15 § nya RB, att då sådant föreläggande meddelats vid förhandling, delgivning skall anses ha skett med den som varit närvarande vid förhandlingen.

Talan mot rättens slutliga avgörande i expropriationsmål fullföljes för närvarande enligt 25 kap. 1 § äldre RB efter vad. Beredningen framhåller i denna del, att enär prövningen i högre rätt ofta hänförde sig till rättstillämpningen samt parternas närvaro följaktligen kunde antagas vara av mindre betydelse än i tvistemål i allmänhet, en ändring kunde ifrågasättas så att fullföljden i stället finge ske genom besvär. Emellertid erinrar beredningen tillika, att rätten i vissa fall hade att i sitt slutliga utslag taga ståndpunkt till framställt yrkande om utvidgning av expropriation. I den mån sådant yrkande grundades därå, att område som ej exproprierats lede synnerligt men och därför borde lösas av sökanden, vore saken uppenbarligen av tvistemåls beskaffenhet. I dylikt fall borde alltså talan mot utslaget fullföljas genom vad. Med hänsyn härtill och då beredningen funnit mindre lämpligt att skilda rättsmedel skulle anlitas allteftersom utvidgning av expropriation påyrkats eller ej, har beredningen ansett sig icke böra förorda någon avvikelse från regeln att utslag i expropriationsmål skall överklagas vadevägen. Tvärtom föreslår beredningen att vad skall anvisas som rättsmedel i ett fall där fullföljden för närvarande sker genom besvär. Vid expropriation för elektrisk svagströmsledning skall, enligt 92 §, yrkande om inlösen av område som lider synnerligt men i allmänhet prövas redan innan expropriationsnämnd tillsättes. Beslutet i frågan får överklagas särskilt, och då annat ej föreskrivits torde, såsom beredningen framhåller, av 25 kap. 5 § äldre RB följa att klagan skall föras genom besvär. Beredningen föreslår som redan antytts att fullföljden i stället skall ske genom vad. Till stöd härför åberopar beredningen att rättens beslut innefattade ett slutligt avgörande av den föreliggande frågan samt att denna på sätt förut anförts vore av tvistemåls natur.

Det må erinras att begreppet vad i nya RB har en annan innebörd än för närvarande. Enligt nya RB äro parterna i väddjade mål i princip skyldiga att inställa sig till muntlig huvudförhandling i hovrätten. Beredningen framhåller emellertid, att det knappast behövde befaras att denna skyldighet skulle bli alltför betungande i expropriationsmål. I dylika mål vore ofta fråga allenast om rättstillämpningen, och i så fall ägde enligt nya RB parterna i hovrätten begära att målet företoges till avgörande utan huvudförhandling. Om huvudförhandling hölles, vore sannolikt ej sällan svarandens närvaro utan betydelse för målets handläggning och utredning. När så vore fallet skulle, enligt 50 kap. 14 § andra stycket nya RB, i kallelsen å svaranden erinras att målet kunde avgöras utan hinder av hans utevaro.

Lagrådet har vid 13 § erinrat, att i expropriationsmål uppskov i allmänhet vore nödvändigt till följd av expropriationsnämndens medverkan samt att det ofta torde inträffa att handläggningen icke kunde återupptagas inom två veckor. Enligt nya RB skulle i dylikt fall reglerna om ny huvudförhandling tillämpas vilket innebure att målet vid den senare förhandlingen skulle företagas till fullständig handläggning. Emellertid låge det i sakens natur, att en del av det som förekommit vid den förberedande handläggningen, t. ex.

med avseende å expropriationsnämndens tillsättande, icke borde upprepas vid den slutliga handläggningen, och ett nytt framläggande av allt övrigt process-material vore sannolikt ofta utan betydelse för målets avgörande. På grund härav har lagrådet hemställt, att i paragrafen måtte intagas bestämmelse att uppskjuten handläggning finge anses som fortsatt huvudförhandling ändå att längre tid än två veckor förflutit från den tidigare handläggningens slut.

Tydligt är, att spörsmål som slutligen avgjorts under den förberedande handläggningen lika litet i nu förevarande som i motsvarande fall i den allmänna processen böra återupptagas vid senare förhandlingar. Vid den handläggning som äger rum sedan expropriationsnämnden avgivit sitt utlåtande böra uppenbarligen endast behandlas de frågor som enligt lagen då skola prövas av rätten. Skulle vid den förberedande handläggningen ha förekommit något som är av betydelse vid den slutliga handläggningen, synas tillräckliga skäl att avvika från de allmänna reglerna om huvudförhandling icke föreligga. Härtill kan ur praktisk synpunkt fogas den anmärkningen, att med den av lagrådet föreslagna avfattningen komme som villkor för fortsatt huvudförhandling alltjämt att kvarstå att rättens sammansättning vore oförändrad. På grund av vad sålunda anförts har jag icke ansett lagrådets anmärkning böra föranleda ändring i förslaget.

I fråga om 14 § har beredningen bland annat föreslagit, att vissa där upptagna föreskrifter angående skyldighet att göra anteckning om expropriationsmål i rättens inteckningsprotokoll och i intecknings- eller fastighetsboken skola anpassas efter de nya bestämmelser rörande inskrivningsärendens behandling som trätt i kraft den 1 januari 1933. För vinnande av enhetlighet torde motsvarande jämkning böra vidtagas i 50 och 58 §§. Förslaget har därför inom departementet utvidgats till att omfatta även dessa båda lagrum.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 4 och 5 §§ lagen den 28 juni 1918 om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsförbrukning.

För mål som avses i 3 § förevarande lag gälla vissa från det allmänna rättegångsförfarandet avvikande regler. Sålunda äger rätten, om syn å stället finnes nödig, uppdraga åt två synemän att förrätta sådan syn samt på grund därav avgiva utlåtande, huruvida ledningens framdragande över svarandens mark må anses behöfligt och i sådant fall varest och huru ledningen bör göras ävensom med vilket belopp ersättning för intrång genom ledningen bör utgå. Mot synemännens utlåtande äger part i händelse av missnöje avgiva påminnelser hos rätten. Inkomma ej påminnelser inom tid som angivits i lagen, skall utlåtandet genom rättens dom fastställas.

Beredningen har ansett att den sålunda föreskrivna ordningen, som vore ägnad att nedbringa parternas kostnader, borde bibehållas även sedan nya RB trätt i kraft. På några punkter förordar beredningen emellertid vissa jämkningar och kompletteringar i anslutning till vad som är stadgat i nya RB. Under hänvisning till de grundsatser som enligt 42 kap. 19 § nya RB

gälla i fråga om inhämtande av sakkunnigutlåtande m. m. föreslås sålunda införande av föreskrift att uppdrag att förrätta syn skall meddelas under förberedelsen. Även dom, varigenom synemäns utlåtande fastställes, skall enligt beredningens förslag kunna meddelas under förberedelsen, såvida fastställelsen grundas därpå att påminnelser mot utlåandet icke avgivits inom stadgad tid. Som skäl härför åberopas att enligt 42 kap. 18 § nya RB motsvarande ordning gällde i vanliga tvistemål, när framställt anspråk medgivits eller eftergivits. Vad eljest angår handläggningen sedan syn förrättats framhåller beredningen, att det i allmänhet torde vara utan betydelse huruvida parterna komme tillstådes vid denna handläggning eller ej. Särskilt gällde detta, om parterna uraktlåtit att avgiva påminnelser. Med hänsyn härtill har i förslaget upptagits bestämmelse att parts utevaro i detta skede av rättegången ej skall utgöra hinder för målets handläggning och avgörande. Vidare innehåller förslaget en mindre jämkning i fråga om tiden för avgivande av påminnelser. Enligt gällande lag skola påminnelser ingivas till rätten, på landet sist å det allmänna tingssammanträde som infaller näst efter trettio dagar och i stad inom trettio dagar sedan synemännens utlåtande meddelades. Beredningen erinrar, att enligt nya RB inlaga i rättegång finge insändas med posten samt att anledning följaktligen sagnades att bibehålla annan tid för påminnelser avlämnande till häradsrätt än den som gällde beträffande rådhusrätt. Av detta skäl föreslås att fristen bestämmes enhetligt till trettio dagar från det utlåtande avgavs. Slutligen förordar beredningen även, att den nuvarande föreskriften, att synemännen skola vara ojäviga, skall förtydligas genom en hänvisning till stadgandena om domarjäv.

Beredningens förslag har icke föranlett någon anmärkning från lagrådet.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 20 juni 1924 om återköpsrätt till fast egendom.

Förfarandet vid återköp enligt ifrågavarande lag ansluter sig nära till förfarandet vid expropriation. En olikhet föreligger emellertid bland annat såtillvida, att frågan, huruvida fastigheten skall avstås, i mål om återköpsrätt avgöres av rätten, som därvid har att tillse att i lagen angivna förutsättningar för återköp föreligga. Prövningen i denna del skall verkställas så snart ske kan och i varje fall innan nämnd för uppskattning av löseskillingen tillsättes. Finnas omständigheterna ej berättiga till återköp, innefattar prövningen tydligen ett slutligt avgörande av målet. Förklaras återköp skola ske och meddelas ej samma dag slutligt utslag i målet, äger den som är missnöjd med beslutet föra särskild talan däremot. Fullföljes sådan talan, skall målet i övrigt vila. Sedan det blivit fastställt att återköp må äga rum, skall frågan om löseskillingen för fastigheten avgöras. Liksom vid expropriation föreligger härvid möjlighet för parterna att, med iakttagande av vad lagen för sådant fall föreskriver, träffa överenskommelse rörande löseskillingen. Avslutas ej överenskommelse, skall löseskillingen bestämmas genom värdering av en inför rätten tillsatt återköpsnämnd. Beträffande nämndens tillsättning och befogenheter ävensom förfarandet inför nämnden skola expro-

proprationslagens bestämmelser lända till efterrättelse med de avvikelser som betingas av särskilda för återköp gällande stadganden. Även reglerna för rättens prövning av uppskattningen och löseskillings fastställande ansluta sig nära till vad expropriationslagen för motsvarande fall innehåller.

Beredningen framhåller, att prövningen huruvida återköpsrätt må utövas är av den natur att förberedelse för klarläggande av parternas ståndpunkter i allmänhet torde vara erforderlig. På grund härav har beredningen, trots förut antydda överensstämmelse mellan förfarandet vid återköp och vid expropriation, icke funnit lämpligt att, på sätt föreslagits i fråga om expropriationsmål, här förordna en regel att om rättens förhandling skall gälla vad i nya RB är stadgat om huvudförhandling. Emellertid förutsätter beredningen att huvudförhandling skall hållas såväl för avgörandet av frågan om återköpsrättens utövande som för tillsättandet av återköpsnämnd och prövningen av nämndens uppskattning. Särskilt stadgande härom har dock icke ansetts erforderligt.

Beträffande verkan av parts utevaro erinrar beredningen, att frågan, huruvida återköpsrätt må utövas, icke torde kunna anses helt vara underkastad parternas disposition. Med hänsyn härtill kunde, enligt vad beredningen framhåller, ifrågasättas att med avseende å föreläggande för part att komma tillstådes tillämpa vad i nya RB är stadgat rörande indispositiva tvistemål. För kärandens del skulle detta innebära att hans talan förfölle, om han utebleve från rätten. En sådan påföljd har beredningen icke ansett förenlig med det förbud för käranden att ensidigt återkalla talan, som meddelats i 7 § förevarande lag. I förslaget har därför i stället upptagits föreskrift att utevaro av part ej skall utgöra hinder för målets handläggning och avgörande.

Om klagan i återköpsmål gäller för närvarande att talan mot rättens slutliga utslag skall fullföljas efter vad. När beslut om tillstånd till återköp skall överklagas särskilt torde emellertid rättsmedlet vara besvär. Enligt vad beredningen framhåller måste detta anses strida mot de allmänna grunderna för nya RB:s fullföljdssystem. Ett avgörande av ifrågavarande art hade enligt beredningen karaktären av en mellandom, och sådan dom intogs enligt nya RB i fullföljdshänseende samma ställning som annan dom. På grund härav föreslås — i likhet med vad som skett vid 92 § expropriationslagen — att talan även i nu avsedda fall skall fullföljas genom vad.

I övrigt innefattar beredningens förslag allenast mindre jämkningar av övervägande formell natur.

Lagrådet har vid sin granskning lämnat förslaget utan erinran.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 2 juni 1933 om ägofred.

Av 58 § förevarande lag framgår, att den som intagit hemdjur har att, om tvist uppstår, styrka sin uppgift, att han funnit djuret å sin mark. Med hänsyn till svårigheterna att förebringa bevisning i sådant avseende äger för närvarande rätten, om uppgiften ej kan annorledes styrkas, förelägga honom att bekräfta den med ed. Förmår han detta, är bevisskyldigheten därigenom

å hans sida fullgjord, och det kan icke åläggas honom att utgiva ersättning till djurets ägare för den skada som tillskyndats denne genom intagningen.

I fråga om bevisbördans fördelning har beredningen ej funnit anledning att föreslå ändring i vad sålunda gäller. Däremot framhålles, att det icke skulle överensstämma med den allmänna ståndpunkt beredningen intagit till frågan om ed som bevismedel i rättegång att bibehålla den nuvarande möjligheten till edgång. På grund härav och då enligt beredningens motsvarande lätnad i bevishänseende torde beredas intagaren genom hans hörande under sanningsförsäkran, har stadgandet om edgång ansetts böra utgå.

Vid 31, 49 och 53 §§ föreslås bland annat viss förkortning av de i dessa lagrum utsatta klandertiderna. Ändringen sammanhänger därmed att enligt 13 kap. 4 § nya RB talan i tvistemål som regel skall anses väckt då ansökan om stämning inkom till rätten. När, såsom här, särskild tid för talans anhängiggörande är föreskriven, är alltså tillräckligt att stämmningsansökan gjorts inom den fastställda tiden.

Härutöver förordar beredningen att vissa föreskrifter om ojävighet hos synemän skola fullständigas med en hänvisning till stadgandena om domarjäv, varjämte smärre jämkningar föreslås i 33, 36 och 37 §§.

Lagrådet har ej framställt någon erinran mot förslaget.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

Därest delägare i samfällighet av det slag som avses med förevarande lag icke kunna enas om användningen eller tillgodogörandet av samfälligheten, må enligt lagen frågan därom i allmänhet avgöras genom majoritetsbeslut å ett för ändamålet utlyst sammanträde. Delägare, som vill att denna utväg anlitas, har att hos domstolen i orten ansöka om förordnande för särskild person att föranstalta om sammanträdet och vara ordförande vid detta. Vid sammanträdet äga delägarna rösträtt efter sin delaktighet i samfälligheten. I några fall kräves kvalificerad majoritet, och vissa beslut skola underställas rätten. Kan bestämmelse ej träffas i den ordning nu sagts, må envar av delägarna hos domstolen påkalla att samfälligheten ställes under förvaltning av god man.

Tidigare i dag har Kungl. Maj:t på min föredragning beslutat förelägga riksdagen förslag till lag om handläggning av domstolsärenden. Därest nämnda förslag antages, bliva de däruti upptagna bestämmelserna tillämpliga i fråga om den handläggning som enligt förevarande lag ankommer på domstolen. I den mån särskilda föreskrifter äro meddelade i ämnet skola dock dessa föreskrifter gälla.

Enligt 6 § lagen om handläggning av domstolsärenden skall i häradsrätt nämnd medverka och rådhusrätt vara fullsutten vid slutlig handläggning av ärende angående förordnande eller entledigande av god man eller annan för särskilt uppdrag. I viss motsättning härtill stadgas i förevarande lag att förordnande för viss person att föranstalta om sammanträde med delägarna samt be-

slut om förordnande eller entledigande av god man meddelas på landet av domaren och i stad av rätten. Att handläggningen av dessa ärenden i domsaga ansetts böra tillkomma domaren ensam torde, såsom beredningen framhåller, sammanhänga med den tidsutdräkt som stundom skulle uppstå om häradsrättens sammanträde behövde avvaktas. I lagen om handläggning av domstolsärenden har för fall då särskild skyndsamhet är av nöden öppnats möjlighet att i avbidan på det slutliga avgörandet interimistiskt förordna om erforderliga åtgärder. Därvid är rätten domför med en lagfaren domare. I den mån omedelbart ingripande erfordras i fall, varom nu är fråga, kan alltså ett sådant komma till stånd redan enligt lagen om handläggning av domstolsärenden. Med hänsyn härtill och då de nuvarande bestämmelserna enligt beredningens uppfattning kunde föranleda tvekan om vilka domförhetsregler som skola gälla för rådhusrätt, ha dessa bestämmelser i beredningens förslag ersatts med föreskrift att beslut som nu avses skola meddelas av rätten.

När ansökan gjorts om förordnande för viss person att föranstalta om sammanträde med delägarna, äger enligt 9 § andra stycket överexekutor på begäran meddela förbud för delägarna att verkställa avverkning å samfälligheten eller att där taga ler, torv, grus eller dylikt. Enligt lagrummets ursprungliga lydelse kunde, enligt vad beredningen erinrar, sådant förbud meddelas först sedan å sammanträdet fattats beslut om samfällighetens användande eller avhändande. Sin nuvarande avfattning erhöll paragrafen genom lagändring 1924. I den proposition som låg till grund för nämnda lagändring föreslogs även, att meddelandet av förbud skulle ankomma på domaren eller rätten. Som skäl härför åberopades, att ödesdigra följder kunde uppkomma även av den obetydliga tidsutdräkt som skulle vållas av att ansökan om förbud finge göras hos överexekutor först sedan förordnande som nyss sagts begärts vid domstolen. I denna del vann propositionen emellertid ej riksdagens bifall. Första lagutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande, att på domaren ej utan nödtvång borde överflyttas uppgifter som rätteligen tillhörde de exekutiva myndigheterna. Den tidsbesparing som åsyftades med den föreslagna ordningen bleve enligt utskottets mening i regel endast obetydlig. Bland annat finge beaktas att det summariska förfarande som förutsattes för en effektiv tillämpning av lagen alltför mycket avveke från den behandling som eljest skulle komma domstolsärenden till del. Däri kunde ligga en viss fara för att förbudets utfärdande skulle fördröjas.

Beredningen framhåller på denna punkt, att domstolarna enligt den nya rättegångsordningen ha att i väsentligt större omfattning än för närvarande taga befattning med frågor om handräckning. Med avseende å rättegång i tvistemål äger, såsom beredningen erinrar, domstol en vidsträckt befogenhet härutinnan. Även enligt lagen om handläggning av domstolsärenden kan, på sätt redan nämnts, rätten interimistiskt förordna om erforderliga åtgärder för säkerställande av den rättsvård som är i fråga. Rätten är därvid domför med en lagfaren domare. Med hänsyn till dessa omständigheter har beredningen funnit övervägande skäl tala för att rätten nu erhåller befogenhet att meddela förbud enligt förevarande paragraf. Att härjämte bibehålla möjligheten

att utverka förbud hos överexekutor har icke ansetts erforderligt. I övrigt stadgas i förslaget att förbud till en början skall meddelas interimistiskt. Vid avgörande av frågan om förordnande för viss person att föranstalta om sammanträde skall rätten taga under omprövning huruvida förbudet skall bestå. Fastställes därvid förbudet, skall det liksom nu äga giltighet till dess beslut enligt 5, 6 eller 7 § om samfällighetens användning eller avhändande kommit till stånd och trätt i tillämpning eller ock frågan om ägans tillgodogörande på sådant sätt förfallit.

Enligt 10 § sista stycket kan förbud meddelas även när ansökan gjorts om ägas ställande under förvaltning av god man men god man ej omedelbart kan förordnas. Ett dylikt förbud har, såsom beredningen framhåller, alltid interimistisk karaktär. I förslaget har därför, med viss jämkning av den nuvarande lagtexten, föreskrivits att i detta fall skall tillämpas vad i 9 § andra stycket är för där avsedda fall stadgat om förbud som må meddelas i avbidan på ansökningens avgörande.

Av den nuvarande lagtexten framgår att överexekutors förbud träder i tillämpning utan hinder av förd klagan. Detsamma bör, såsom beredningen framhåller, tydligen gälla i fråga om rättens förbud. Bestämmelser av denna innebörd ha upptagits i 14 § andra stycket. I detta stycke har dessutom föreskrivits att beslut varigenom rätten under ärendes behandling utlåtit sig angående förbud skall överklagas särskilt samt att talan mot sådant beslut ej må fullföljas längre än till hovrätten. Detta överensstämmer med vad som enligt lagen om handläggning av domstolsärenden skall gälla i fråga om klagan över interimistiskt beslut.

Förutom de ändringar för vilka sålunda redogjorts innefattar förslaget ytterligare en del jämkningar på skilda punkter. Bland annat ha reglerna i 8 § andra stycket om sättet för delgivning av stämning, då svarandena äro flera än tio, gjorts tillämpliga även i andra fall då i mål eller ärende som anhängiggjorts vid rätten delgivning skall ske med flera än tio delägare. I samband därmed har stadgandet i fråga flyttats till 14 § och insatts där såsom ett första stycke.

Lagrådet har vid 9 och 10 §§ erinrat, att enligt den nuvarande lydelsen av 9 § förbud kunde meddelas även sedan frågan om förordnande för viss person att föranstalta om sammanträde blivit avgjord av rätten, men att befogenhet därtill ej syntes föreligga med den avfattning lagrummet erhållit i förslaget. På grund härav borde enligt lagrådet ifrågavarande stadgande ändras så att det framginge, att förbud kunde meddelas intill dess beslut enligt 5, 6 eller 7 § kommit till stånd och trätt i tillämpning. Bifölles denna hemställan, borde även vissa andra jämkningar vidtagas i lagrummet, varjämte sista stycket i 10 § borde bibehållas oförändrat.

Med anledning av vad lagrådet sålunda anfört har beredningens förslag på dessa punkter omarbetats i den av lagrådet angivna riktningen.

Även den anmärkning lagrådet framställt rörande avfattningen av 14 § första stycket i förslaget har iakttagits.

Övriga lagförslag.

Den jämkning som föreslås i 31 § stadsplanelagen är av uteslutande redaktionell natur.

Beträffande de båda bulvanlagarna och 1927 års uppsiktslag förordar beredningen främst upphävande av vissa föreskrifter att mål enligt dessa lagar skola handläggas i den för brottmål stadgade ordningen, även om talan ej föres om ansvar. Förslaget sammanhänger därmed, att under 20 § i ett av beredningen utarbetat förslag till lag om införande av nya RB upptagits enhetliga bestämmelser om rättegångens anordnande för alla de fall, då åklagare eller annan myndighet å det allmännas vägnar för talan i mål som ej angår allmänt åtal. Enligt dessa bestämmelser skall i sådana fall endast i begränsad omfattning tillämpas vad i nya RB är stadgat om mål rörande allmänt åtal. I övrigt har förutsatts att nya RB:s regler om tvistemål skola lända till efterrättelse.

Den ändring som sålunda berörts har i fråga om bulvanlagarna föranlett omredigering på ytterligare några punkter. I dessa lagar föreslås därjämte en del smärre jämkningar i syfte att vinna överensstämmelse med föreskrifterna i nya RB.

Vad slutligen angår skogsvårdslagen den 15 juni 1923 samt lagen den 10 juni 1932 om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden föreslår beredningen — bortsett från en jämkning av formell natur — allenast den ändringen att tiden för återvinningsstalan, med hänsyn till bestämmelserna i 13 kap. 4 § nya RB, skall förkortas från tre månader till en månad.

Lagrådets granskning av nu ifrågavarande förslag har icke givit anledning till någon anmärkning mot förslagen.

Såsom framgår av det anförda ha de föreliggande lagförslagen i huvudsak lämnats utan erinran av lagrådet. Även jag finner dem väl ägnade att läggas till grund för lagstiftning. Vad beträffar förslaget om upphävande av 13 § lagen den 27 juni 1927 angående uppsikt å vissa jordbruk vill jag erinra att denna lag för närvarande är satt ur tillämpning. I stället gäller tillsvidare lagen den 30 juni 1942 om åtgärder mot vanhävd av jordbruk. Om ej annat bestämmes, kommer emellertid 1927 års lag att åter lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1947. Med hänsyn härtill har jag ansett övervägande skäl tala för att frågan om rättegångsreformens inverkan på de processuella föreskrifterna i denna lag upptages redan i förevarande sammanhang.

I viss utsträckning ha förslagen, på sätt förut nämnts, underkastats omarbetning med anledning av de anmärkningar lagrådet framställt. I samband därmed ha även vissa andra redaktionella jämkningar vidtagits, varjämte tiden för de föreslagna lagarnas ikraftträdande angivits till den 1 januari 1948.

Härefter hemställer föredraganden, att de sålunda jämkade förslagen måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Leffler.
